

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

268

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אִינָנוּ שִׁמְעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם"

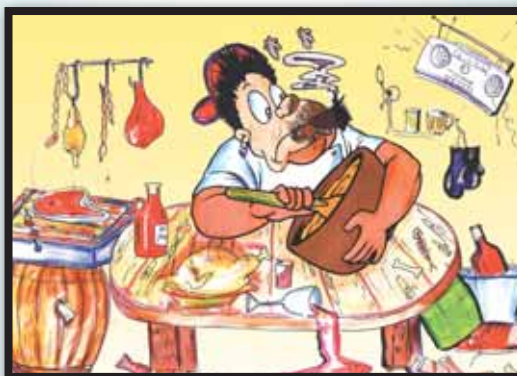
מה ההבדל בין ישמעאל לבין זולל וסובא?
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

יתאכזרו על בני ישראל? וצ"ל; שכבר היתה נטיה של אכזריות בישמעאל עצמו וכל צאצאיו שראינו בהם מידה זו, ירושה היא להם מאבי אביהם ישמעאל. וכמו בכל אילן הכל הולך אחר הזריעה הראשונה, איזה גרעין של פרי שזורעים בארץ אותו פרי צומח ויוצא באילן ואם זרע סם המות, יוצא סם המות וכל הגידולים היוצאים מאילן זה לעולם כולם הם אותו המין שנזרע ומכאן השרש הראשון הם באים. ולכן קטרגו המלאכים על ישמעאל

ותבעו לעשות אתו משפט.

אבל כבר אחז"ל (ב"ר יב טו): 'אמר הקב"ה: "אם בורא אני את העולם במדת הרחמים, הוי חטייה סגיאיין. במדת הדין, היאך העולם יכול לעמוד? אלא, הרי אני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים והלואי יעמוד". וזהו שענה להם הקב"ה למלאכים שאינו דן את האדם 'אלא לפי מעשיו, של אותה שעה'. כלומר: שבכך יש שותפות של הדין עם הרחמים, שאין הרחמים מכחישים את הדין ואין הדין מכחישים את הרחמים. אבל המלאכים אין יכולים להשיג דבר זה, רק "קל הַעוֹת ה'"

המשך בעמ' 2 <<<

צדיק הוא, או רשע? אמרו לו: "צדיק". אמר להם: "בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם". איני דן את העולם, אלא בשעתו' ע"כ. ולפי"ז קשה למה בבן סורר ומורה דנים אותו על שם סופו ואומרים: "מוטב שימות זכאי ואל ימות חייב", הרי טענה זו טענו המלאכים על ישמעאל; 'מי שעתידין בניו להמית את בניך בצמא, אתה מעלה לו באר?' מוטב שימות זכאי עכשיו ולא יבוא לכלל זה.

והנה ממה שקטרגו עליו המלאכים בכך, שמע מינה שכח האכזריות כבר היה בישמעאל עצמו, דאל"כ מה הוא אשם כמה שבני בניו אחרי אלף ומאתים שנה

וברש"י: 'בן סורר ומורה אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין (סנהדרין' עב)... ובן סורר ומורה נהרג ע"ש סופו. הגיעה תורה לסוף דעתו; סוף שמכלה ממון אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות! אמרה תורה; ימות זכאי ואל ימות חייב' ע"כ. המהרש"א ב'סנהדרין' (שם) מביא קושית הרא"ם בחומש פרשת 'וירא', עה"פ: "וַיִּשְׁמַע... אֱלֹקִים אֶל קוֹל הַנְּעָר בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם" ('בראשית' כא). שבגמרא (ר"ה טז). הרי מצינו: ד'אמר ר' יצחק: "אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר: "כִּי שָׁמַע אֱלֹקִים אֶל קוֹל הַנְּעָר בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם" ('בראשית' כא)" וברש"י: 'של אותה שעה ואפילו הוא עתיד להרשע לאחר זמן שנאמר: "בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם".'

ומצינו ב'בראשית רבה': 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: "רבש"ע, מי שעתידין בניו להמית את בניך בצמא, אתה מעלה לו באר?" שהיו מוציאים לקראת הגולים מיני מלוחים ונודות נפוחים כראיתא התם. אמר להם: "השעה

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

(שמואל' א ב):

עכ"פ קושית הרא"ם בעינה עומדת; למה בן סורר ומורה נידון על שם סופו? והרי זה נסתר ממה דאר"י בר"ה: ד'אמר ר' יצחק: "אין דנין את האדם, אלא לפי מעשיו של אותה שעה" וכדפירש"י: **ואפילו הוא עתיד להרשיע לאחר זמן.**

והנה טעם הדבר יש להבין ע"פ מה שמצאנו בחז"ל; כשבא שמואל אצל ישי אבי דוד למשוח אחד מבניו למלך על ישראל, ישי העביר שבעת בניו לפני שמואל; **וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵל יְשִׁי לֹא בָחַר ה' בְּאַלְהָהּ** (שמואל א טז) והביאו את דוד מאחרי הצאן כתוב שם: **וַיִּשְׁלַח נְיֹבִיָּאָהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי עִם יִפֵּה עֵינָיִם וְטוֹב רְאִי נְיֹאמֶר ה' קוֹם מִשְׁחָהוּ כִּי זֶה הוּא** ואחז"ל (ב"ר פס"ג ח): **כִּיּוֹן שְׂרָאָה שְׁמוּאֵל אֶת דוֹד אֲדָמוֹנִי, נְתִירָא. אָמַר: "זֶה שׁוֹפֵךְ דַּמִּים כְּעֵשׂוֹ!" אָמַר לוֹ הַקֶּב"ה: "עִם יִפֵּה עֵינָיִם. עֲשׂוּ מִדַּעַת עֲצַמוֹ הוּא הוֹרֵג, אֲבָל זֶה, מִדַּעַת סְנֵהֲרִין הוּא הוֹרֵג"** ע"כ.

למדים אנו מכאן שאין לדרון את האדם לרעה עבור כח אכזריות שבו, שהרי יכול להשתמש במדה זו ברשות ב"ד במקום מצוה וכדאמרין בגמרא: **דְּלֵהוּי טַבְחָא, או מוהלא'** (שבת קנו.). ומובן פשוט שדוד אשר היה נזהר מאד ועיבד מידותיו, הרי מה שהיה הורג ע"פ סנהדרין לא היה בו מן האכזריות ולא כלום, אלא, רק עשיית מצוה וקיום רצון ה'.

וצא ולמד משמואל עצמו דכתיב: **"וַיִּשְׁפֹּף שְׁמוּאֵל אֶת אַגַּג לְפָנָיו ה' בְּגִלְגָל"** (שמואל' א טו). ואחז"ל: **'מה עשה לו? היה מחתך בבשרו זתים זתים ומאכילו לנעמיות. ורבנן אמרי: 'העמיד ארבעה קונדיסין ומתחו עליהם', אמר לו אגג לשמואל: 'וכי כך ממיתים את השרים מיתות חמורות?' א"ל שמואל: **'בְּאֲשֶׁר שְׁפָלָה נְשִׁים חֲרָבָה'** ע"כ (תנחומא' תצא' ט).**

ויש להתבונן: מה תלמוד לומר: **"וַיִּשְׁפֹּף שְׁמוּאֵל אֶת אַגַּג לְפָנָיו ה' בְּגִלְגָל?"** הכי קאמר קרא; שלא תאמר ששמואל היתה בו ממידת אכזריות ח"ו, לא מיניה ולא מקצתיה! אצל שמואל היה הכל מצוה טהורה כהקרבת קרבן לפני ה', כזבוח זבח בגלגל! **"וַיִּשְׁפֹּף שְׁמוּאֵל אֶת אַגַּג"**, שהביע אותו עם חרבו לשנים, אבל כל

המעשה היה אצל שמואל כהקרבת קרבן שעומד לפני ה' ושוחט את הזבח וזורק את דמו על המזבח. וכן דוד המע"ה, כל מה ששפך דם ע"פ סנהדרין היה בקדושה וטהרה כהקרבת קרבנות. וזהו שאחז"ל (שבת' ל:): **שָׂאֵמַר הַקֶּב"ה לְדוֹד; שִׁבְשִׁבַת יְמוֹת. וּבִקֵּשׁ שִׁימוֹת בְּא' בִּשְׁבַת. א"ל: "כִּבְר הַגִּיעָה מַלְכוּת שְׁלֹמֹה בִּנְךְ". א"ל: "א"כ אֲמוֹת בְּעֵרֵב שְׁבַת". א"ל: "כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֵיךָ מֵאֶלֶף" (תהילים' פד) מאלף עולות שעתידי בנך להקריב לפני ע"ג המזבח.**

מעתה נבין הטעם שאין הקב"ה דן את האדם **'אלא לפי מעשיו של אותה שעה'** ולא ע"ש סופו. אע"פ שגלוי לפניו יתברך שסופו להרשיע, כי היות האדם בעל בחירה יכול לשנות כחותיו לטובה, כמו שמצינו אצל דוד המלך ע"ה, לכן אין לדרון שום אדם על איזה כח שנמצא בו אע"פ שהוא רע, שהרי ביד האדם להפוך הכח לטוב, אלא דוקא אם באותה שעה כבר הוציא האדם את הרעה מכח אל הפועל. וזהו מה שענה הקב"ה למלאכים שקטרגו על ישמעאל; שמכיון שעכשיו הוא צדיק, כלומר: צדיק במעשה, אע"פ שבכח אינו צדיק שיש בו אמנם ממידת אכזריות, מ"מ שמע **"אֵל קוֹל הַנְּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם"** וכמ"ש: **'אע"פ שהוא עתיד להרשיע לאחר זמן.'**

ובזה נבין שפיר תירוצו של הרא"ם; דלפיכך בן סורר ומורה נידון על שם סופו, משום שכבר התחיל בדרכים המביאים למעשים הרעים שבסופו עכ"ד. כמ"ש חז"ל (סנהדרין' עב): **ד'אינו חייב, עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין. ולכן 'נהרג ע"ש סופו', שע"י שהתרגל בדרכים אלו; 'לסוף מכלה ממון אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות'.**

ולכאורה קשה, הרי זהו שאמרו (שם): **'תניא; ר"י הגלילי אומר: 'וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי, אמרה תורה; יצא לבי"ד ליסקל? אלא הגיעה תורה לסוף דעתו'.** א"כ, הדרא קושיא לדוכתא. וכי מפני שאכל תרטימר בשר יהא נדון ע"ש סופו? הא, אין דנין את האדם אלא לפי

מעשיו של אותה שעה ואע"פ שגלוי לפניו יתברך שעתידי להרשיע?! ובמאי גרע בן סורר ומורה? הרי סוף סוף הוא רק עתיד להרשיע לאחר זמן בעבירות שיתחייב עליהם סקילה.

אבל לפימ"ש, שפיר יש להבין דה"ק; לפיכך אין הקב"ה דן את האדם עבור המידה שלא יצאה עדין מכח אל הפועל, מפני שהאדם בעל בחירה ויכול לשנות מידותיו לטוב. אבל בן סורר ומורה זה שהוא התרגל להיות זולל וסובא, בטל כמעט בחירתו והרי הוא כבעל חי שאינו יכול לשלוט בעצמו ולא למלאות תאוותו. ולכן, **'סופו ודאי שיכלה ממון אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות'** ובא ממילא לידי חיוב מיתה. לפיכך, הוא נידון כאילו כבר עבר עכשיו במעשה על איסור שחייב מיתה ומוטב שימות זכאי. כלומר: שימות רק כאילו עבר על חיוב סקילה, משימות כשיעבור על חיוב מיתה ממש.

עכ"פ למדנו; שההרגל נעשה טבע שני, טבע שהוא קשה מן הראשון.. שהראשון היינו: טבע שנולד בו, כמו בעל תאוה, או אכזר וכדומה, הרי זה רק בכח וכיון שהוא בעל בחירה בידו לשנות טבעו ואין דנין אותו על זה כל זמן שלא עשה מעשה המחייבו להביאו למשפט. משא"כ, אם התרגל בתאוה וכיו"ב, אפשר גם אם לא נולד בטבע זה, אבל מגרה יצה"ר בנפשו, שוב לא ימלט מעונש אף **'בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם'**, כי בעל כורחו יבוא לידי עבירה גמורה וירד לבאר שחת ר"ל.

מעתה ק"ו במדה טובה ה' **'מְרוּבָה חֲמֹשׁ מאות פעמים'** (רש"י יומא עו.). מה טוב לו לאדם בזה ובבא, לנצח נצחים, אם ירגיל עצמו בפרט בבחירותו בדרכים המביאים לידי מעשים טובים בהיפוך מ'**זוּלָל וְסָבָא**', אשרי לו ואשרי חלקו, אין לשער עד כמה יקל לו לכוון לבו לעבודתו יתברך ובכל ימי חייו יהיה מאושר וזהו מ"ש: **'חֲנֹךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכָו גַם כִּי יִזְקֵין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה'** (משלי' כב) פירוש: אם תחנך את הנער שילך בדרך אשר התוית לו, כלומר: שתרגילהו הלוך וחזור בטוב, אז אתה מובטח ש'**גַם כִּי יִזְקֵין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה**'. (לב אליהו) ■

משאית איסוזו יד ראשונה שנת 2004

90 אלף קילומטר, דבל קבינה, 6 מקומות, שמורה מאד איזור המרכז ת"א לפרטים: שלום-0505256070

הלכה

דיני מוקצה מחמת חסרון כיס

ההלכות שלפנינו מבוססות עפ"י השו"ע וה'משנה ברורה'

חסרון כיס ואסור לטלטלו בשבת. (שח ב ס"ח ס"ט).
 6. כלי שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס שנשבר בשבת, אף שעכשיו כבר אינו חושש מלטלטלו מחמת הפסד שהרי כבר הופסד הכלי, אעפ"כ אסור לטלטלו משום שבבין השמשות בכניסת השבת היה בו איסור מוקצה, לכך איסור זה קיים בו לכל השבת. (שח סל"ה).
 7. איזמל של מילה אף שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור לטלטלו, מ"מ לאחר המילה כל זמן שהוא בידו יכול להניחו באותו חדר במקום שירצה, שאם יצטרך להשליך מידו וישבר ימנע ולא ימול בשבת. ויש מתירים להוליך אפילו לחדר אחר כל זמן שהוא בידו. (רס"ו ביאורה"ל ד"ה: 'יכול'. שי סט"ו, עיי"ש). ■

כך, אלא מטלטלו בחול לצורך כל דבר, מותר לבעל הכלי לטלטלו אף בשבת ואין בזה איסור מוקצה. אבל לשאר בני אדם אסור. (שח ס"ו).
 4. כלים המיוחדים לסחורה ומחמת כן מקפיד שלא לטלטלם כדי שלא יתקלקלו, גם הם בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס. אבל אם אינו מקפיד מלטלטלם מותרים בטלטול בשבת. (שח א ס"ז).
 5. כלי שהוא גדל וכבד מאד, [אפילו כדי שעור משא של כמה בני אדם] ומחמת כן אין רגילים לטלטלו, אין עליו שם מוקצה, כיון שלא נמנעים מלטלטלו מחמת חשש הפסד ולכך מותר לטלטלו בשבת. אמנם אם הסבה שאין מטלטלין אותו בחול הוא מחמת החשש שינזק בטלטולו מחמת כובדו וגדלו, הרי זה בכלל מוקצה מחמת

1. **מוקצה מחמת חסרון כיס**, הוא: כל כלי שמקפיד עליו מלטלטלו בימות החול שמא יפסד, כגון: סכין של שחיטה, או של מילה, או סכין שמתקנין בו הסופרים את הקולמוס וכן מסור העומד לניסור קורות, או כלים המיוחדים לאורגי בגדים, או קורנס המיוחד למוכרי בשמים. וכל כיוצא באלו, שהאדם מקפיד עליו שלא לטלטלו לצורך שמוש אחר. (שח א ס"ב ס"ג ביאורה"ל ד"ה: 'חוק').
 2. דין מוקצה זה, שאסור לטלטלו אפילו לצורך מקומו, כלומר: שצריך למקום שהוא מונח עליו ואפילו לצורך גופו, כלומר: שהוא צריך לכלי זה לצורך מלאכת היתר, גם טלטול זה הוא בכלל האיסור. (שח א ס"ד).
 3. כלי שדרך בני אדם להקצותו מחמת חסרון כיס, אבל הוא אינו מקצהו מחמת

דברי אגדה

במכילתא. וכן כל כיוצא בזה, באופן שלא ימוש מפניו בכל יום זכרון השבת. וזה לשון הספרא: **"זָכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" - יִכּוֹל בְּלִבְךָ כִּשְׂהוּא אֹמֵר "שָׁמֹר" הֲרֵי שְׁמִירַת הַלֵּב כִּבְר אֲמֹרָה. וּמָה אֲנִי מְקִיִּים בְּמָה שְׁנֵאמַר: "זָכוּר"? אֵלֵא, שֶׁתְּהֵא שׁוֹנֵה בְּפִיךָ. עַכְלָל. לְמַדְנָו מִכָּךְ, שְׁמִצּוּה לְזָכוּר בְּלִבְךָ וּבִפֵּה כָל הַיָּמִים, אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת. ■**

המצוות והיא אמירת קידוש בשבת. אבל עיקרו של הפסוק מדבר בכל הימים שעלינו לזכור את יום השבת בלב ובפה, כדי שתהיה האמנת חרוש העולם בלבנו עדי עד ולכך לא יהיה זו זכרון השבת מעימנו וכשנמנה הימים בימות החול לא נמנה כמנין הגוים לונני"ש מארטי"ש מיירקולי"ש, אלא: אחד בשבת. שני בשבת. שלישי בשבת. וכו', כמבואר

כתב רבנו אלעזר אזכרי בספרו 'חרדים' (ט לג): כתיב: **"שָׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ"** (דברים' ה). בדברות אחרונות ובדברות הראשונות כתיב: **"זָכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ"** (שמות' כ). ואמרו חכמינו ז"ל: **"זָכוּר" ו"שָׁמֹר" בדבור אחד נאמר** (ר"ה כז).
 וכתב הרמב"ן: שמתבת **"לְקַדְּשׁוֹ"** למדו חז"ל מצות עשה אחת מתרי"ג

הנהגות צדיקים

כי היה זה לו לכבוד ולענג. מה עשה השטן, השכיחו להוסיף נפט בנרו והדליק את הנר במעט הנפט שנשאר מליל יום המישי והיה ליל שבת קדש בימות החורף והאורח עדנה לא בא והנר הישב להיכבות, החרד הזה לא שלט בנפשו לנחול הקלון הזה שיבוא האורח וימצאהו בחשך ויוסף נפט בנרו בשבת. ומסיים ה'חזון איש' בדבריו: שמעשה זה איננו מן המקרים הבודדים שהאדם נכשל בהן, אלא זו תופעה קבועה, שהגבר אשר לא נבחן בכור המידות וכל הנהגתו מצות אנשים מלומדה, עלול להיכשל בזה. ■

להם אורח התעצבו מאד. אמר להם החסיד: **"אין האורח כאחד מהנכסים לעשות בו סחורה, דאגתי היא רק שיהיו לו לאורח צרכיו וסעודת שבת, אבל אחת היא לי, אם קבל זאת ממני, או מזולתי"**. ומסיים ה'חזון איש': לא כן מנת חלקם של דלת עם, אם הוא אוהב לעשות טוב, לא ימנע ממנו צרות עין ואין דעתו נוחה לראות אחרים במלאכתו.
 □ **ומעשה נוסף בחרד אחד:** שבא אורח נכבד לעירו ויבקשו החרד לבקר בביתו והאורח הבטיחו לבקר בליל שבת קדש. החרד שמח על הבטחתו

□ **רבנו ה'חזון איש' זצ"ל בספרו אמונה ובטחון מביא שני מעשים בענין השבת, בכדי לעורר לבות בני האדם מתרדמתם תרדמת החומר העכור, תרדמת ההרגל, תרדמת השטחיות ואלו הם:**
 מעשה בחסיד שהזמין אורח לסעוד אצלו בשבת ובביתו כבר הכינו בלבם קבלת פני האורח, כי גם בני ביתו אהבו את האורחים. אמנם האיש שמחלק האורחים לא ידע מהזמנתו של אותו חסיד וישלח את האורח לאדם אחר וכאשר שב החסיד בליל ש"ק מבית הכנסת לא מצא כבר את האורח ויבוא בגפו הביתה. וכששמעו בני ביתו שאין

פרשת 'כי תצא'

"לא תתעב אדמי... לא תתעב מצרי"

מדוע מקדים הפסוק פעמים מצרי ופעמים אדמי?

פנינים לפרשה

"לֵת לֹא פִי שְׁנַיִם" (כא יז)

כתב רבנו יעקב בעל הטורים: 'בשביל שהוא נוטל פי שנים יש באותיות בכור ענין כפילות. הבי"ת כפולה על האל"ף שלפניה. וכן הכ"ף על הו"ד שלפניה וכן הרי"ש. והו"ו נכתבת כפולה שכותבין אותה ב' ווי"ן'.

"כִּי יְהִי לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" (כא יח)

יש להתבונן למה פה כתוב: "מוֹרֵה" מלא ו' ואח"כ כתוב שאמרו אל זקני עירו: "בִּנְנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה" כתוב חסר? ומבאר ה'טעמא דקרא, י"ל: משום שדרך ההורים להקטין תמיד חטא בניהם ולכן זה חסר. וע"ע בבעה"ט.

"בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינְנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ" (כא יח)

מתי הוא בכלל "בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" כש'אֵינְנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ', כלומר: אם אביו ואמו יסרוהו ולא שמע עליהם, למדהו והוכיח והוא ולא הטה און לתוכחותיהם, זהו "בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" שחייבתו תורה, אבל מה יעשו בנים רבים שנולדו לאב ואם שאין מוכיחים ואין מראים ומכוונים את הדרך הנכונה דרך התורה והמצוות אשר ילעו בה? מה יעשו בנים אלו ולא יחטאו ועלינו לדאוג להם להשיבם לאביהם שבשמים.

בספר שיצא לזכרו של הצדיק רבי ועלוועל אידיילמן, מובא מכת"י של רבי שלום שבדרון מעשה שסיפר לו הרב איידלמן זצ"ל בשם המוהל ברוורמן מ'פתח תקוה', נכדו של הצדיק הנודע רבי זרח ברוורמן זצ"ל; מעשה שהיה בזקנו הנ"ל שחלם בשבת שתלמיד אחד

מעשן סיגריה כעת במקום פלוני וחשב: "אלו דברי חלומות"... אבל בשבת השניה, שוב אירע כך.

וכשבא אליו התלמיד באותה השבת, קרא ואמר לו: "אני אומר לך בדיוק, מה ואיך ואיפה עישנת בשבת שעברה והיום!" וענה לו הבחור: "אגיד לרבנו האמת, אכן עישנתי כדברי רבנו, אבל אין זו באשמתי. אני למדתי בעיר ראשון לציון בבית הספר, שם נולדתי ושם חונכתי והיה לנו מורה אחד שחינכנו שכל אדם יכול לעשות מה שהוא רוצה..."

"אם כך" צעק רבי זרח "הרי אני אשם, שאין שם תלמוד תורה!" מיד לאחר השבת מכר חפצי ערך שהיו בביתו, קם ונסע לעיר ראשון לציון ליסד שם בית 'תלמוד תורה' והביא לשם במימון מכספו הפרטי מלמד מיוחד וכך נפתח במקום 'תלמוד תורה' על טהרת הקדש, שנתחנכו בו מנינים של ילדי חמד במשך שנים רבות.

"וְכִי יְהִי בְּאִישׁ חֲטָא מְשֻׁפֵּט מִן הַדֹּמֵה" (כא כב)

איתא ב'קול אליהו': רבים מקשים; הלא "חטא" הוא שוגג ואיך יהיה "משפט מנות"? וגם היה לו לומר: "וְכִי יַעֲשֶׂה אִישׁ" ולמה אמר "וְכִי יְהִי בְּאִישׁ"?

והביאור: אם נעשה לו מ"משפט מנות" "חטא" והוא שוגג, כגון: שעשה תשובה וכאשר מוציאין אותו למיתה והוא צועק לומר שמתחרט על העבר ולא יעשה עוד ועושה תשובה מיראה ונעשו לו זדונות כשגגות, אמרה תורה; מ"מ "וְהִוָּמַת". כמו שאמרו חכמינו ז"ל במסכת 'מכות' (יג.): 'ר' עקיבא אומר: "חייבי כריתות, ישנו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה בית דין של מעלה מוחלין להן. חייבי מיתות בית דין, אם עשו תשובה, אין בית דין של מטה מוחלין להן'. ולכן כתיב: "וְכִי יְהִי בְּאִישׁ" ולא אמר: "וְכִי יַעֲשֶׂה אִישׁ" דר"ל שיהיה בו רק קצת מחטאו אשר עשה, שנעשה מזדונו שוגג וג"כ אז "וְהִוָּמַת".

"לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אַחִיךָ או אֶת שִׂוִּי נְדָחִים וְהִתְעַלְמָתָם מֵהֶם" (כב א)

כל כך הקפידה התורה על אבידת ממונו של חברו ולמה אבד לו הממון? הלא הוא אשם בכך בדרך כלל, שהרי היה ביכולתו לשמור את ממונו שלא יאבד ממנו ובגלל עצלותו מלשמור ממונו, אבד לו הממון. וכשאדם אחר רואה צריך ומחויב מן התורה לפנות את זמנו לרדוף אחר השור האבוד בחובות קריה לתופסו להביאו אל ביתו, לדאוג לטפולו ולצרכיו השונים, לסבול את נוכחותו עם כל הדברים הנלוים, בכדי להשיבו אל בעליו.

אם כך הקפידה התורה על דברי הממון של חברו, כמה הקפידה על השבת וקניני הרוחניים? ובמיוחד כשאינו אשם בכך, אלא הוא כתינוק שנשבה. ובמיוחד כשהוא חפץ ומתחנן לפנינו; "אנא, למדוני תורה, אנא קרבוני תחת כנפי השכינה!" מה נענה על כך בבא יום הדין הגדול והנורא.

מִן הַגֵּרָא"מ שֶׁךְ זַצ"ל כּוֹתֵב עַל

כך דברים כדרכנות ואלו דבריו: כשחושבים ומתבוננים על מהלך החיים כיום, מרגישים כי המיוחד בתקופתנו הוא; שהזמן אינו חד גוני ורגוע כבימים עברו, אלא קיימת התפתחות והשתנות מצבים באופן מהיר מאד, בכל השטחים מתחדשים דברים בקצב מזוהז. במילי דעלמא רואים ממש התפתחות מסחררת משנה לשנה, דברים שלפנים נמשכו עשרות שנים עד שתבא התפתחות משלב לשלב וכיום הכל משתנה ומתחדש בקצב כל כך מהיר, בכעין בהלה של חטיפה. ואפשר להכיר בכיוון הדברים מגמה משמים להגיע במהירות להשלמה המכוונת במהלך החיים הרגיל של העולם הזה.

גם בעסקנות בעיניים רוחניים, נשתנה המצב לגמרי וההתפתחות בזה היא בצורה לא טבעית, לגבי המהלך הרגיל שהכרנו בשנים שעברו, עניות נוראה בתורה ואפשר לפעול גדולות ונצורות. ואף שכל אחד אם יתבונן בעצמו, יחשוב מה אני להושיט יד ולסייע ברבוי כבודו של מלך העולם? אולם מצד שני אדרבא, הזדמנות נפלאה לפנינו, דוקא משום

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

'לא זו אף זו', לפי שהסברא הפשוטה היא לתעב **"מְצָרִי"** יותר מ**"אֲדָמִי"** שהרי היינו אצלם עבדים שנים רבות ועינו אותנו וכו'. וכמש"כ פה ברש"י. ולפיכך בקרא דמיירי גבי **"לא תתעב"** הזכיר קודם ה**"אֲדָמִי"**, כלומר: לא רק על ה**"אֲדָמִי"** אתה מזהר שהרי **"אֲחִיָּהּ הוּא"** אלא ג"כ על ה**"מְצָרִי"**. אבל המשנה המדברת לענין איסור חיתון הסדר הוא הפוך, שלא רק עם **"מְצָרִי"** אסור להתחתן אלא אפילו עם ה**"אֲדָמִי"** למרות שהוא **"אֲחִיָּהּ"**. וכתב שיעקר הדבר נמצא כבר בפירוש התוי"ט למסכת 'יבמות' (ח ג).

וכיצד נכין עצמנו לבואו? הרי צריך להתקרב אליו. וההכנה בזה היא להמצא בעירנות של חטיפת מצוות, ימות המשיח יהיו כידוע ימים שאין **"בָּהֶם חֶפְזָן"** ('קהלת' יב) (רמב"ן 'דברים' ל ו). ועכשיו ההזדמנות. הכל מורה לנו על כך לחטוף משפע האפשרויות העומדות לפנינו. וחייב כל אחד להתאים עצמו לזמן ולטכס עצה עם העוסקים בהפצת התורה, לעמוד לרשות המארגנים לדבר מצוה ולהשתתף עמהם בכל כחו ואפשרותו. עכ"ד.

"לא תתעב אדמי... לא תתעב מצרי"
(כג ח)

"אם בן הכות הרשע והפילו השפט"
(כה ב)

כתב האו"ח: אמר **"בן"** בחיריק רמז שצריך להתבונן בו לדעת אם יכול לסבול מהמכות. אבל אם אמדוהו לפחות מכן, אינו לוקה אלא לפי מה שאמדוהו, כמבואר בחז"ל. ■

כתב רבי יעקב קמינצקי זצ"ל בספרו 'אמת ליעקב': הנה לשון התנא בכל מקום להקדים **"מְצָרִי"** ל**"אֲדָמִי"** ואין זה כסדר הכתוב. וטעם הדברים: לפי שגם לשון המקרא וגם לשונם של חכמינו ז"ל נקטו בדרך

שאינו מי שיעשה, אם כן יכולים אנו הקטנים, לזכות בזכות הגדולה. הרחוב היום כה רחוק מחיים רוחניים, האנשים כל כך מגושמים, עד שאין כבר שפה משותפת אתם, לא מבינים כלל מה רוצים מהם ומה העוול בדברים שהם ההיפך הגמור מרוח התורה ורצון ד'? עולמם אחר לגמרי. דרך ההצלה היא **'משכחו לבית המדרש'** שם מקבל האדם הבנה וגישה לתורה ועי"ז יתכן שיושפע וישנה אורח חייו לטובה.

לכן חוב קדוש על כל אחד לקבל על עצמו, פעם או פעמים בשבוע להגיד שעור במקומות הזקוקים לכך. שמעתי שיש המסתפקים אולי זה בטול תורה למי שתורתו אומנתו, לדברים אחרים מבטלים ובזה מסתפקים? והרי ברור שאין זו שאלה! ובודאי שמותר ומחויב כל אחד לעשות לפי כחותיו ללמוד וללמד. הזמן המיוחד של תקופתנו זועק: עשו! האפשרויות בה גדולות ומי הוא זה העומד מן הצד? ההנהגה גלויה משמים להורות לנו לחטוף ולאסוף זכויות. הימים ימי **'עיקבתא דמשיחא'**, כיצד נקבל פניו

לקראת הסוף...

עם הרב **אמינון יצחק שליט"א**

אולם שרת חיים עוזר 8 ביום שני יא' אלול 31/08/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 15 ש"ח	פתח תקוה
מתנ"ס קרית משה גבריאלוב 20 ביום שלישי יב' אלול 01/09/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 15 ש"ח	רחובות
מתנ"ס מגדל העמק יזרעאל 5 ביום רביעי יג' אלול 02/09/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 10 ש"ח	מגדל העמק

כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" ©
 ההרצאות מאובטחות
 שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET וב'שופר ניוזטל' 054-4007779

האם יש איסור לאב להעביר נחלה מן רשע לצדיק?

מערכת 'חברותא'

מיוחד ל'גנזי המלך'

"וְהָיָה בַיּוֹם הַנִּחְלָלוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ, לֹא יוּכַל לְכַפֵּר אֶת בֶּן הָאֱהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר" (דברים' כא טז)

שאלה: אדם שיש לו שני בנים, האחד חכם שתורתו אומנותו והאחר מחלל שבת בפרהסיא ובזוה דבר ה', האם רשאי האב לכתוב צוואה שבנו החכם ירש כל נכסיו, או שמא יש בזה איסור משום 'אעבורי אחסנתא' (העברת נחלה)?

תשובה: כתב בשו"ת 'יביע אומר' (ח חו"מ י'): שנינו ב'בבא בתרא' (קלג:): 'אמר ליה שמואל לרב יהודה: "שיננא, לא תיהוי באעבורי אחסנתא ולא תסייע בהעברת נחלה מן אחד לשני, אפילו מברא בישא לברא טבא. ודלא ידעינן מאי זרעא נפיק מניה". כן הגירסא בהרי"ף והרא"ש וה'מאירי' וה'אור זרוע' והרשב"ץ. וכן הוא בגמרא 'כתובות' (נג.). ע"ש.

ונראה לפע"ד, שאפילו למ"ד ממון מסור [מוסר] אסור לאבדו ביד, מותר לאביו להעביר נחלתו לאחרים ואין בזה איסור משום 'אעבורי אחסנתא', שהרי כתב ה'טור' חו"מ (שפח) בשם 'בעל העיטור', שדוקא בידיים אסור לאבדו, אבל גרמא מצי למעבד ליה ואפילו בדינא דגרמי שרי להזיקו.

ופירש הב"ח: שאף על פי ש'גרמא בניזקין פטור', מ"מ, אסור לכתחלה להזיק ממון חברו ע"י גרמא, כמ"ש לעיל (שעח ס"ב), אבל כאן, במוסר, מותר לגרום נזק לממון המוסר.

והנה הרמב"ם (גזילה ואבדה' יא ב) כתב וז"ל: 'ואפילו אם היה בעל האבדה רשע ואוכל נבלות לתיאבון מצוה להשיב לו אבדתו. אבל האוכל נבלות להכעיס הרי הוא מין ואסור להחזיר לו אבדה. שהמינים והאפיקורסים ועובדי ע"ז ומחללי שבת בפרהסיא אסור להחזיר להם אבדה כעכו"ם'. ע"כ. וכן פסקו הטוש"ע חו"מ (רסו ב). ומבואר שבמחלל שבת בפרהסיא לא חיישינן לדילמא הוה

ליה זרעא מעליא. והואיל ואפילו אבדה שהיא ממונו ממש אסור להחזיר לו, כעכו"ם, כל שכן שמותר להעביר ירושתו לאחרים.

וכן כתב הגאון רבי יהודה אשכנזי בספר 'מחנה יהודה' (רפב דף רסו:): שלפי מ"ש הרמב"ם (גזלה ואבדה' יא ב), שאסור להשיב אבדה לעובד ע"ז ולמחלל שבת בפרהסיא ולא חיישינן לדילמא נפיק מניה זרעא מעליא, נראה דכל שכן דלא חיישינן להא ברין 'אעבורי אחסנתא'. דהשתא, אבדה שהיא ממונו אין מחזירים לו, קל וחומר שמותר להעביר נחלתו לאחר. ואפילו לדברי התוספות ע"ז (כו: ד) מספקא להו במסור אם מחזירים לו אבדתו, למ"ד: 'ממון מסור, אסור לאבדו ביד', מ"מ מודים בעובד ע"ז ובמחלל שבת בפרהסיא שאסור להשיב לו אבדתו וכמ"ש הרמב"ם. וכל שכן שאין בזה משום 'אעבורי אחסנתא'.

וע"פ זה כתב לישב קושית הרא"ם (פרשת 'חיי שרה'), על אברהם אבינו, שנתן את כל אשר לו ליצחק. וכן אמרו במדרש על הפסוק: 'וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ' (בראשית' כד). שכתב לו 'דייתיקי', דהיינו: שטר מתנה. וכן פירש רש"י שם. והא אמרינן (בב"ב קלג:): 'לא תיהוי בי עבורי אחסנתא, אפילו מברא בישא, לברא טבא' ואברהם אבינו קיים כל התורה ואפילו עירובי תבשילין וא"כ איך העביר הנחלה מישמעאל?

אולם לפי האמור ניהא; דישמעאל עובד ע"ז היה. וכמו שאמרו במדרש על הפסוק: 'וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית... מִצְחָק' (בראשית' כא) אין מצחק אלא ע"ז שנאמר: 'וַיִּקְמוּ לְצַחֵק' (שמות' לב) מלמד; שהיתה אמנו שרה, רואה את ישמעאל בונה בימוסיות וצד חגבים ומקריב עליהם' (מדרש רבה' בראשית' נ יא) (וכן הוא בתוספתא 'סוטה' ו). ובעובד ע"ז ליכא משום 'אעבורי אחסנתא'. וניהא קושית הרא"ם.

וכיוצא בזה כתב ה'חתם סופר' (חיו"ד שכב) בד"ה: 'אלא, על מ"ש הרמ"א ביו"ד (שלד): שיש לנדות את מי שחייב נדוי, אפילו אם יש לחוש שעל ידי כן יצא לתרבות רעה. וכתב, שאין לחוש משום

בניו, שמסתמא אפיקורוס כזה ילמד גם את בניו להרשיע וגם בניו יהיו בכלל "כָּל בְּאֵיהָ לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיִגוּ אַרְחוֹת חַיִּים" ('משלי' ב). ולכן אין לחוש משום הבנים. ע"ש. והוא הדין לכאן, שאין לחוש בזה משום 'אעבורי אחסנתא'. וכל שכן, אם יש בירושה שדות וכרמים והוא ירשיע לעבוד בהם בשבת, אפשר שאין בכל כיו"ב משום 'אעבורי אחסנתא'. עכת"ד.

ויותר היה לו להביא מדברי הרמב"ם והפוסקים הנ"ל דבכל כיו"ב אין לחוש שמא יצא ממנו זרעא מעליא. והרי זה כמבואר.

מבואר בפוסקים ראשונים ואחרונים דהאי דינא ד'אעבורי אחסנתא' יש בו איסור מן הדין וכמ"ש ב'ירושלמי', שעליו הכתוב אומר: 'וְנִתְּהִי עֹנְתְּם עַל עֲצוּמֹתְם' ('יחזקאל' לב). והוא חטא גדול.

ובשו"ת 'אגרות משה' (חו"מ ב נ אות ג) כתב: דמה שאסרו 'אעבורי אחסנתא' אפילו 'מברא בישא, לברא טבא', זהו רק ב'ברא בישא' בעלמא, שאינו זהיר במצוות, אבל הוא מאמין בהשי"ת ובתורתו ומחנך את בניו ללכת בתורת ה' ובמצוותיו, שבזה יש לקוות שיצא ממנו זרעא מעליא, אבל אם הוא מחלל שבת בפרהסיא ועובר על איסורי תורה ואינו מחנך את בניו לתורה ולמצוות, אין להסתפק שמא יצא ממנו זרעא מעליא, כי 'מעשה אבות יעשו בנים' ואע"פ שלפעמים יוצא בן שומר תורה ומצוות גם מאלה המחללים שבת בפרהסיא ועוברי עבירות, מ"מ הוא רק מעוט קטן שאינו מצוי כל כך ולא על אלו חששו חכמים, 'דילמא נפיק מניה זרעא מעליא', הילכך בודאי שרשאי האב ליתן נכסיו לאחרים, או לצדקה. ורוח חכמים נוחה הימנו ואפילו רבנן יודו לרשב"ג בזה שהוא זכור לטוב.

"סוף דְּבַר הַפֶּלֶא נִשְׁמָע" ('קהלת' יב). שמעיקר הדין אין כל חשש איסור בהעברת הנחלה מהבן שהוא מחלל שבת בפרהסיא ועובר על איסורי תורה, לטובת הבן החכם שתורתו אומנותו. ומ"מ, החכם עיניו בראשו להתנהג במתינות, לבל ידחה אבן אחר הנופל, אולי יש תקוה שיחזור למוטב, 'וְנִשְׁבַּ וְרָפָא לוֹ' (ישעיה' ו). ■

הפולש שאחסן את חפציו בחצר חברו

מאת הרה"ג נתן מחפור שליט"א

עתה הוא תובע ממנו תשלום שכירות מלאה כפי המקובל בפתרונות לאחסון לכמויות כאלה. אך מוטי טוען להגנתו, כי המקום היה נטוש ולא עמד להשכרה כך שאינו חייב בתשלום השכירות.

מי צודק?

מקורות:

בבא קמא דף כ.

ובתוס' דב"ה הא

טושו"ע חו"מ סי' שסג ■

לאחר שבדק את המקום הזמין משאית ופינה את תכולת הדירה למכולה ולמחסן, ואת החפצים המועטים שנותרו, הניח בינתים בתא מטען של טנדר שחנה שם, בגמר ההעברה קנה מנעולים ונעל את שלשת המקומות.

לאחר מספר חדשים כשהגיע בעל המקום, גילה להפתעתו אוצר של חפצים ברשותו לאחר בירור הופתע כי הדייר מסוף הרחוב הוא הפולש.

הוריו של מוטי הנמצאים בחו"ל הודיעוהו כי השכירו את דירת הסבתא שנפטרה לא מזמן ובקשוהו שידאג תוך חדש לפינוי תכולתה למחסן, עד שיגיעו לארץ. מוטי נזכר בנושא יומים קודם תאריך היעד, בעודו מאמץ את מוחו אחר פתרונות אחסון, נזכר כי בתחילת הרחוב בו הוא מתגורר ראה בחצר בית, שאינה בשמוש כעת, מכולה גדולה ומחסן שמנעולם נפרצו ע"י מאן דהו,

התשובה לשאלה הנ"ל תנתן בשעור ביום חמישי בשעה 20:30 בערב בלמוד עם חברות בשיבות 'אהל יהודה' ניתן לצפות בשדרה חי באתר שופר www.shofar.net ההשתתפות בשעור בתאום מראש בלבד: 03-6777779 בקרוב יהיה ניתן לרכוש

JERUSALEM WINERY
יקב ירושלים

הקדישו לשנה החדשה שלכם את הטוב ביותר יין בטעם בינלאומי ובניחוח ירושלמי. לחיים!

את היינות ומיצי הענבים של יקב ירושלים ניתן להשיג ברשתות השיווק המובחרות. מוקד טלפוני להזמנות מרוכזות: 050-4153000

למי שייך הכסף שבחליפה?

תקציר התשובה:

הממון אינו שייך לאגודה, משום שאבדוהו מדעת. ולדעת הטור אבדה מדעת היא הפקר. ואף לדעת הרמב"ם הסובר שאבדה מדעת אינה הפקר, מכל מקום ברגע שאמר להם בעל החנות שאף אחד לא החזיר את השטר, נתיאשו מהממון.

הממון אינו שייך גם לבעל החנות, מאחר ואינו קונהו בחצרו לדעת הרמב"ם משום שלא היה הפקר בשעה שהיה בחנותו. ואפילו לדעת הטור שהוא הפקר מכל, חצר אינה קונה דבר שאינו עתיד להמצא כסברת התוס', או דבר שאינו שכיח, כסברת המרדכי.

מר אברהם פריד רשאי לזכות בממון לעצמו. לדעת הטור משום שהוא הפקר. ואפילו לדעת הרמב"ם משום שנתיאשו הבעלים ממנו. ■

למבירה

ספר תורה חדש

מסופר יר"ש במחיר מיוחד
לפרטים והזמנות נא לפנות לשבתי
052-80-777-22

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום שלישי יט' אלול 08.09.09
יציאה בשעה 7:30 בדיוק מנקודות האיסוף

**זכאי
"חי כפליים"
40% הנחה!!!**

המסלול:

קבר רבי שמעון בר יוחאי זיע"א	11:00 מירון
קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א	12:00 עמוקא
ארוחת צהרים כיד המלך	14:00 מלון כינר
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	15:30 מלון כינר
קבר רבי מאיר בעל הנס זיע"א	17:30 טבריה

הישיבה בהפרדה מלאה בלבד!

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
טל: 03-6777779

להרויח בגדול!

בתכנית:

'כח כפליים'

מלאו הוראת קבע

על סך \$28

ותקבלו חינם: 'גנזי המלך' גנזי המלך גנזי המלך גנזי המלך

'שופר' מתתיהו 10 ב"ב 03-6777779